วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.14

Public Participation Affecting the Efficiency of Waste Management of Tha Nam Oi Muang Hak Subdistrict Municipality, Phu Yuak Khiri District, Nakhon Sawan Province

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

Nattapong Inprasit[1]*, Naiyana Ratanasuwanachart[2], Thanaporn Swangthong[3]
ณัฐพงษ์ อินทร์ประสิทธิ์[1]*, นัยนา รัตนสุวรรณชาติ[2], ธนาภรณ์ แสวงทอง[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Nattapong Inprasit*
Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Political Science, Chaopraya University, Thailand.
ณัฐพงษ์ อินทร์ประสิทธิ์*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
Email: ped0981034470@gmail.com

2. Naiyana Ratanasuwanachart
Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Political Science, Chaopraya University, Thailand.
นัยนา รัตนสุวรรณชาติ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
Email: naiyana.rata@cpu.ac.th

3. Thanaporn Swangthong
Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Political Science, Chaopraya University, Thailand.
ธนาภรณ์ แสวงทอง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
Email: Tpingpong@hotmail.com

ABSTRACT

This research examines the impact of public participation on the effectiveness of solid waste management in Tha Nam Oi Muang Hak Municipality. Aims to study 1) public participation in waste management in Tha Nam Oi Muang Hak Subdistrict Municipality, 2) study the level of effectiveness of waste management of Tha Nam Oi Muang Hak Subdistrict Municipality, 3) study the relationship between public participation and the effectiveness of waste management of Tha Nam Oi Muang Hak Subdistrict Municipality, and 4) to propose guidelines for promoting public participation affecting the effectiveness of waste management of Tha Nam Oi Muang Hak Subdistrict Municipality. Data were collected using questionnaires from a sample of 360 residents living in the Tha Nam Oi Muang Hak Municipality, Phayuha Khiri District.

The research findings are as follows: 1. Public participation in overall waste management is at a high level. 2. The effectiveness of overall waste management is at a moderate level. 3. The relationship between public participation and the effectiveness of waste

คำสำคัญ:
การมีส่วนร่วมของประชาชน; ประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
Keywords:
Public Participation; Effectiveness of Solid Waste Management

Article history:
Received: 09/01/2025
Revised: 23/01/2025
Accepted: 25/02/2025
Available online: 25/04/2025

How to Cite:
Inprasit et al. (2025). Public Participation Affecting the Efficiency of Waste Management of Tha Nam Oi Muang Hak Subdistrict Municipality, Phu Yuak Khiri District Nakhon Sawan Province. *Journal Dhamma for Life, 31*(2), 196-211.

management is as follows: participation in decision-making is at a high level, participation in operations is at a high level, participation in benefit-sharing is at the highest level, and participation in evaluation is at a moderate level. Participation in benefit-sharing has a relationship with the effectiveness of waste management. 4. Public participation that impacts the effectiveness of waste management shows that participation in benefit-sharing affects the effectiveness of waste management.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขอเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหักอำเภอพยุหะคีรีจังหวัดนครสวรรค์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะพื้นที่เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของระชาชนกับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก และ 4) .เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก การศึกษาในครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหักอำเภอพยุหะคีรีจังหวัดนครสวรรค์จำนวน 360 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะโดยรวมและทุกด้าน อยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3.ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ 4.การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นอย่างมาก รัฐบาลโดยกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับ

กระทรวงมหาดไทย ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ ด้านการจัดการขยะของประเทศฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565–2570) ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มากจากแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 –2564 และแผน ปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559 - 2560) (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการแก้ไข ภาวะมลพิษจากขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการจัดการสมัยใหม่ตามหลักสากล ที่นานาอารยประเทศใช้บริหารจัดการขยะให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ–เศรษฐกิจหมุนเวียน–เศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) หลักการ 3R การลดปริมาณขยะจากแหล่งต้นทาง (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดการขยะ (Public Private Partnership) ภายใต้หลัก“ประชารัฐ” คือ การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการ ปัญหา ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน/ประชาสังคม ภาคการศึกษา และ ภาคการศาสนา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ กรมควบคุมมลพิษ, https://www.pcd.go.th/publication /28745/)

นอกจากนั้น กระทรวงมหาดไทยยังได้จัดทำแนวทางปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการขยะ มูลฝอยชุมชน ตามนโยบาย “จังหวัดสะอาด” ซึ่งมีหลักการสำคัญด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ชุมชนในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการตามมาตรการที่กำหนด ให้เกิดผลตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหาร จัดการขยะมูลฝอย โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ในการจัดการขยะ มูลฝอย และการปลูกฝังจิตสำนึก ในการมีส่วนร่วมแก่ชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน คือการทำให้ขยะมูลฝอยเกิดขึ้นน้อยที่สุด จึงจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะมูลฝอย สามารถลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัด และสามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ใหม่ ตามกระบวนการ 3R อันได้แก่ ใช้น้อยหรือลดการใช้ (Reduce) และใช้ซ้ำ (Reuse) จนไม่สามารถนำไปใช้ซ้ำได้อีก จากนั้นจึงนำไปคัดแยกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้โดยการรีไซเคิลหรือแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) เช่น การคัดแยกขยะตามประเภท การนำขยะสะอาดมา สร้างสิ่งประดิษฐ์ การนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ลดปริมาณการใช้ บรรจุภัณฑ์ การเลือกใช้ วัสดุที่ย่อยสลายง่าย และการทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น (นฤนาท ยืนยงและ พิชชานาถ เงินดีเจริญ, 2565)

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 20 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 58 มาตรา 63 และมาตรา 65 ได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการ เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ประกอบกับมาตรา 50(3) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่รักษาความสะอาดของถนนหรือ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยมีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ (พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2567

เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น อยู่ในพื้นที่อำเภอ พยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ มีเขตการปกครองออกเป็น 2 ตำบล ประกอบด้วย 6 ชุมชน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,463 ครัวเรือน จำนวนประชากร 5,123 คน (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2567) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์และรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันเทศบาล ตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก ประสบกับปัญหาปริมาณขยะมูล

ฝอยจากจำนวนประชากร ที่มีปริมาณเพิ่ม มากขึ้น และจากข้อมูลการสำรวจปริมาณขยะมูลฝอยพบว่าขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล ตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหักเฉลี่ยมีปริมาณเพิ่มขึ้นประมาณ 1290.39 ตัน/ปีถึง 1301.07 ตัน/ปี ในปี 2566 (คู่มือการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาล ตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปริมาณของขยะในชุมชนมีปริมาณค่อนข้างสูง ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อเป็นการลดการเกิดขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหักใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการฝังกลบ โดยขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมใน พื้นที่จะส่งไปกำจัดยังสถานที่กำจัดมูลฝอยของเทศบาลฯ นอกจากนั้น ทางเทศบาลฯ ยังได้มีการ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ลดปริมาณขยะและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางตามหลัก 3Rs คือใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ และรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยการจัดอบรมให้ความรู้กับผู้นำชุมชนและประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การแปรรูปขยะ เพื่อใช้ใหม่ และฝึกปฏิบัติการประดิษฐ์เหรียญโปรยทานจากขยะหรือเศษวัสดุเหลือใช้ภายในครัวเรือน เพื่อให้ประชาชนสามารถนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการลดและแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรม

การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การดำเนินงาน เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจ สร้างจิตสำนึก และยังเป็นการปรับเปลี่ยนการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อันจะทำให้การจัดการขยะมูลฝอย ในชุมชนประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน หรือส่งเสริมกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะพื้นที่เทศบาลตำบล ท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบล ท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผล ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
4. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลใน การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัด นครสวรรค์

สมมติฐานการวิจัย

1.การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหคีรี จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างน้อย 1 ด้าน สามารถทำนายผลประสิทธิผลใน การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

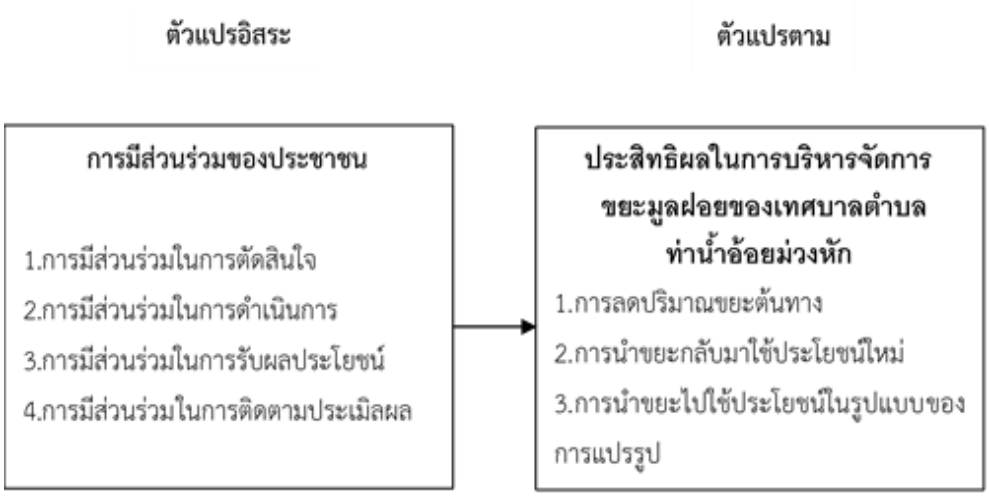

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิผลเป็นความท้าทายสำคัญของหน่วยงานท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญสามประการ ได้แก่ การลดปริมาณขยะต้นทาง การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และการแปรรูปขยะเพื่อใช้ประโยชน์ (เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก, 2567) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ วงศ์เสงี่ยม (2565) ที่ศึกษาประสิทธิผลการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การจัดการขยะที่มีประสิทธิผลต้องเริ่มจากการลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิด ควบคู่กับการส่งเสริมการนำกลับมาใช้ใหม่และการแปรรูป การลดปริมาณขยะต้นทางเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลสูงสุดในการจัดการขยะ โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ปิ่นโตแทนกล่องโฟม และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิธีการนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรทิพย์ ศรีสุดใจ (2564) ที่พบว่า การรณรงค์ให้ประชาชนลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวสามารถลดปริมาณขยะได้ถึงร้อยละ 30

ในด้านการนำขยะกลับมาใช้ซ้ำ งานวิจัยของ นภาพร สิงห์ทอง (2565) ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมให้ครัวเรือนคัดแยกขยะและนำกลับมาใช้ซ้ำสามารถลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะของท้องถิ่นได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการใช้บรรจุภัณฑ์ซ้ำหลายครั้ง การดัดแปลงของเหลือใช้ และการบริจาคสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว นอกจากนี้ ยังพบว่าครัวเรือนที่มีการคัดแยกขยะอย่างจริงจังสามารถสร้างรายได้เสริมจากการขายวัสดุรีไซเคิลได้เฉลี่ย 500-1,000 บาทต่อเดือน สำหรับการแปรรูปขยะเพื่อใช้ประโยชน์ เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหักได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ประเสริฐ มีรัตน์ (2564) ที่พบว่า การแปรรูปขยะอินทรีย์เป็นปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านการเกษตรของชุมชนได้ร้อยละ 25-30 ต่อปี

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยให้ประสบความสำเร็จ Cohen และ Uphoff (1980) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผนดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผล แนวคิดนี้ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยของ วรรณา จันทร์สว่าง (2565) ที่ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะชุมชน พบว่า ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะล้วนมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนครบทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการตัดสินใจ การให้ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา แก้วเกตุ (2564) ที่พบว่า ชุมชนที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีอัตราการคัดแยกขยะสูงกว่าชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วมถึง 2 เท่า 2) ด้านการวางแผนดำเนินการ งานวิจัยของ ธนพล สมควร (2565) ชี้ให้เห็นว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับชุมชน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบร่วมกัน นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน 3) ด้านการรับผลประโยชน์ ศิริวรรณ บุญประเสริฐ (2564) พบว่า การที่ประชาชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการจัดการขยะ เช่น รายได้จากการขายวัสดุรีไซเคิล การประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านการติดตามประเมินผล งานวิจัยของ มานิตา วงศ์สุวรรณ (2565) แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลช่วยให้การดำเนินงานมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้กลไกการติดตามผ่านคณะกรรมการชุมชนและการประชุมประจำเดือน พิณะเวช คงยั่งยืน และคณะ (2567) พบว่า สภาพปัญหาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะเนื่องจากรถเก็บขยะเข้ามาภายในชุมชนไม่เพียงพอ จึงเกิดปัญหาการหมักหมม ปัญหาจุดทิ้งขยะส่วนรวมไม่เหมาะสม ปัญหาการทิ้งขยะในลำคลองทั้งขยะทั่วไปและขยะที่มีขนาดใหญ่ รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมประเมินผล โดยแนวทางในการจัดการขยะคือการส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อไปชี้แจงเพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนเรียนรู้วิธีการคัดแยกขยะและการจัดหาจุดทิ้งขยะที่เหมาะสมเพื่อรอรถเก็บขยะเข้ามาเก็บตามรอบเวลาต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยพื้นที่ 1) ชุมชนวัดพระปรางค์เหลือง 917 คน 2) ชุมชนตลาดท่าน้ำอ้อย 1,054 คน 3) ชุมชนวัดบ้านบน 689 คน 4) ชุมชนบ้านเขาไม้เดน 884 คน 5) ชุมชนหางน้ำหนองแขม 804 คน และ 6) ชุมชนบ้านเขาบ่อพลับ775 คน รวมทั้งสิ้น 5,123 คน (เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก, 2565) ผู้วิจัยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) ได้สัดส่วนประชากรต่อกลุ่มตัวอย่างตาม

ขนาดชุมชน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน 360 คน และใช้การเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิลผล และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหักประกอบด้วย 1) การลดปริมาณขยะต้นทาง 2) การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 3) การนำขยะไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการแปรรูป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Research Questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาทำเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิดโดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน และรายได้ต่อเดือน

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิลผล จำนวน 32 ข้อ

แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 1) การลดปริมาณขยะต้นทาง 2) การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 3) การนำขยะไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการแปรรูปจำนวน 12 ข้อ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและหาความเชื่อมั่นของแบบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence Index) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.994 และ 2.หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับพนักงาน ซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 คน ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.942

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน ระหว่าง เดือน พฤศจิกายน 2566 ถึง เดือน ตุลาคม 2567 โดยใช้การเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้แบบสอบถามกลับมา จำนวน 360 ชุด

2. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์และความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย 3. ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย 4. ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ตัวแปรการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.87 S.D. = 0.97) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.29, S.D. = 0.80) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\overline{X}$ = 4.13, S.D. = 0.95) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\overline{X}$= 3.93, S.D. = 1.02) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\overline{X}$ = 3.11, S.D. = 1.10) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมและจำแนกรายด้าน

หลักธรรมภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.13	0.95	มาก	2
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.93	1.02	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.92	0.80	มาก	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.11	1.10	ปานกลาง	4
โดยรวม	**3.47**	**0.84**	**มาก**	

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.37, S.D. = 1.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การลดปริมาณขยะต้นทางมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.98) รองลงมาได้แก่ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ($\overline{X}$ = 3.49, S.D. = 1.12) และ การนำขยะไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการแปรรูป ($\overline{X}$ = 2.46, S.D. = 1.94) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมและจำแนกรายด้าน

หลักธรรมภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.การลดปริมาณขยะต้นทาง	4.17	0.98	มาก	1
2.การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่	3.49	1.12	ปานกลาง	2
3.การนำขยะไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการแปรรูป	2.46	1.94	มาก	3
โดยรวม	**3.37**	**1.35**	**ปานกลาง**	

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์กัน โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูง (r = 0.755) เมื่อพิจารณารายด้านสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (r = 0.689) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (r = 0.680) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล (r = 0.577) และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (r = 0.467) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

n= 360

Correlations

	การตัดสินใจ	การดำเนินงา	ผลประโยชน์	การประเมิลผ	ส่วนร่วม	ปริมาณขยะ	ใช้ประโยชน์ใ	แปรรูป	ประสิทธิผล
การตัดสินใจ	1								
การดำเนินงาน	.692**	1							
ผลประโยชน์	.494**	.558**	1						
การประเมิลผล	.558**	.569**	.388**	1					
ส่วนร่วม	.757**	.884**	.726**	.777**	1				
ปริมาณขยะ	.824**	.819**	.569**	.659**	.894**	1			
ใช้ประโยชน์ใหม่	.457**	.433**	.308**	.385**	.490**	.507**	1		
แปรรูป	.338**	.377**	.233**	.319**	.404**	.415**	.219**	1	
ประสิทธิผล	.680**	.689**	.467**	.577**	.755**	.809**	.725**	.759**	1

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

** p<.01

** หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความมั่นใจที่ร้อยละ 99 หรือมี P-Value น้อยกว่า 0.01

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ (Multiple Regression Analysis with Enter Method) พบว่า ในภาพรวม ตัวแปรอิสระ คือการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F = 122.271และค่า p = .000) โดยสามารถส่งผลได้ร้อยละ 57.5 (Adjust R2 = 0.575) ที่เหลืออีกร้อยละ 42.5 เป็นผลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อประสิทธิผลในการ

บริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 3 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมในการเนินงาน (Beta = ..331, p < .01) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Beta = .321, p < .01) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล (Beta = .191, p < .01)

ตารางที่ 4 แสดงค่าน้ำหนักขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยรวม

ตัวแปร	ประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย				p
	b	SE	β	T	
ค่าคงที่	.167	.177		0.942	.347
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	.296	.046	.321	6.383*	.000
การมีส่วนร่วมในการเนินงาน	.305	.049	.331	6.272*	.000
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	.056	.048	.050	1.177	.024
การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล	.174	.040	.191	4.378*	.000
R^2 =	.579			F =	122.271*
Adjust R^2 =	.575	SE =	.280	P =	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ ของเทศบาลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์โดยรวมทั้งหมดมีความคิดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการรับผลประโยชน์เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ทันที เช่น การลดค่าใช้จ่ายจากการบริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ การได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการจัดการขยะ หรือแม้กระทั่งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น สิ่งเหล่านี้อาจทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ประชาชนอาจมองว่าการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้นเป็นการตอบแทนความพยายามในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การที่ประชาชนสามารถรับรู้ถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนจากการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นมากขึ้นในการสนับสนุนและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของเทศบาล ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤนาท และ พิชชานาถ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีความคิดอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลมักมีระดับต่ำ เนื่องจากข้อจำกัดในการรับรู้ถึงบทบาทที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมได้ รวมถึงทัศนคติของหน่วยงานราชการที่อาจมองว่าการประเมินผลเป็นหน้าที่เฉพาะของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางชิ้นชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประเมินผลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการทำงานของหน่วยงาน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ ของเทศบาลท่าน้ำอ้อยม่วงหักอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การลดปริมาณขยะต้นทาง อาจเป็นเพราะการลดปริมาณขยะต้นทางเป็นแนวทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการจัดการปัญหาขยะ ซึ่งประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยตรงและเห็นผลได้ทันทีในชีวิตประจำวัน การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานนาน รวมถึงการเลือกใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนถุงพลาสติก เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย นอกจากนี้ การใช้สินค้าที่ช่วยลดปริมาณขยะยังเป็นการตอบสนองต่อความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่มีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องจากทั้งภาครัฐและสื่อต่างๆ ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการลดขยะที่ต้นทางมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสาวรรณ พรมเมตตา (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการขยะของเขตบางบอน สู่การเป็นสังคม Zero Waste ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โรงเรียน และวัดในพื้นที่เขตบางบอน ที่เป็นจุดสำคัญในการดำเนินการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง เช่น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างการคัดแยกขยะ นอกจากนั้น ยังเป็นจุดสำคัญ ในการเป็นศูนย์รวมแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชุมชนหรือองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่เขตบางบอน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะกับประสิทธิผลในบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.755 ซึ่งแสดงถึงระดับความสัมพันธ์ที่สูง ($p < .01$) สอดคล้องกับงานวิจัยของการศึกษาของ Cohen and Uphoff (1980) ซึ่งกล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตัดสินใจและการประเมินผล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของการดำเนินงานในด้านการจัดการขยะมูลฝอย เช่นเดียวกับผลการวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกที่แข็งแกร่งระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพของการจัดการขยะ โดยเฉพาะในด้านการลดปริมาณขยะและการแปรรูปขยะเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2558; Cohen and Uphoff (1980)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตัดสินใจและการดำเนินงานมีความสัมพันธ์สูงกับการลดปริมาณขยะ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.824 และ 0.819 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลอย่างสำคัญต่อการลดปริมาณขยะในพื้นที่ที่ศึกษา โดยสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าที่แสดงว่าการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจของชุมชนสามารถเพิ่มความสำเร็จในการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Chapin, 1997) งานวิจัยนี้ยังสะท้อนถึงผลการศึกษาของ Cohen and Uphoff (1980) ที่ระบุว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและการดำเนินงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการขยะในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีนัยสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะกับประสิทธิผลของการบริ หารจัดการขยะมูลฝอย พบว่าความสัมพันธ์ในการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง ($r = 0.490$) ซึ่งบ่งชี้ว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานของประชาชนมีบทบาทสำคัญ แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์ต่ำกว่าการลดปริมาณขยะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cohen and Uphoff (1980) ซึ่งได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมใน 4 มิติ ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจและการดำเนินงาน ช่วยส่งเสริมประสิทธิผลใน

การบริหารจัดการขยะ เนื่องจากการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนรับรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของการนำขยะมาใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการสนับสนุนกิจกรรมการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน และงานวิจัยของ Chapin (1997) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ผลการศึกษาของ Chapin ชี้ให้เห็นว่า เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานในเรื่องการจัดการขยะ เช่น การแยกขยะเพื่อรีไซเคิลและการนำกลับมาใช้ใหม่ ทำให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการขยะในระยะยาว

จากผลการวิจัยที่พบความสัมพันธ์ระดับปานกลางระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแปรรูปขยะเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่กับประสิทธิผลของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในท้องถิ่น ($r = 0.404$) งานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถช่วยลดปริมาณขยะและเพิ่มประสิทธิภาพในการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ได้ (Cohen & Uphoff , 1980; Chapin, 1997) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cohen and Uphoff (1980) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประชาชนมีบทบาทในการกำหนดแนวทางการจัดการและนำเสนอมาตรการที่จะใช้ในพื้นที่ของตน ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อการจัดการขยะในชุมชน และ Chapin (1997) ระบุว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการขยะที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการแปรรูปขยะ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การแยกขยะไปจนถึงการแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดปริมาณขยะในพื้นที่ที่มีการจัดการแบบชุมชน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ 57.9% ($R^2 = .579$, $p < .001$) แสดงว่าโมเดลนี้สามารถใช้ทำนายตัวแปรตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานจากมากไปน้อย ได้แก่ ลำดับที่1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยทำให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในชุมชน การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การแยกขยะ การเก็บขยะหรือการรีไซเคิล ช่วยลดภาระของหน่วยงานเทศบาลและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ การที่ประชาชนมีบทบาทในการปฏิบัติงานจริง ทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหาขยะอย่างลึกซึ้ง และส่งเสริมการปฏิบัติตามนโยบายและแนวทางการจัดการขยะอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ยังช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน ซึ่งทำให้ประชาชนให้ความสำคัญและมีความกระตือรือร้นในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา บัวสงค์ (2561) และงานวิจัยของพิณะเวช คงยั่งยืนและคณะ (2567) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีอิทธิพลรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิสา แก้วเกตุ (2564) ที่พบว่าชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีอัตราการคัดแยกขยะสูงกว่าชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วมถึง 2 เท่า การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผลมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับมานิตา วงศ์สุวรรณ (2565) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลช่วยให้การดำเนินงานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา บัวสงค์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเขาทะลุ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ด้าน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีอิทธิพลต่อการจัดการ ขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะลุ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผลมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับมานิตา วงศ์สุวรรณ (2565) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลช่วยให้การดำเนินงานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยโดยรวมแล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิณะเวช คงยั่งยืนและคณะ (2567) ที่พบว่ารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของตำบลบางรักน้อยประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการมีส่วนร่วมประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยทำให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในชุมชน การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การแยกขยะ การเก็บขยะ หรือการรีไซเคิล ช่วยลดภาระของหน่วยงานเทศบาลและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ การที่ประชาชนมีบทบาทในการปฏิบัติงานจริง ทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหาขยะอย่างลึกซึ้ง และส่งเสริมการปฏิบัติตามนโยบายและแนวทางการจัดการขยะอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ยังช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน ซึ่งทำให้ประชาชนให้ความสำคัญและมีความกระตือรือร้นในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา บัวสงค์ (2561) และงานวิจัยของพิณะเวช คงยั่งยืนและคณะ (2567)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยช่วยให้เกิดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารจัดการขยะมีความโปร่งใสและสามารถปรับปรุงได้ตามความเหมาะสม การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบยังช่วยสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดการขยะสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งรดิศ คงยั่งยืน และคณะ(2567). ทำให้ชุมชนรู้สึกว่าพวกเขามีสิทธิ์และหน้าที่ในการดูแลคุณภาพของการบริการ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบนี้ยังสามารถช่วยให้เทศบาลได้รับข้อมูลที่แท้จริงจากคนในพื้นที่ นำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างเทศบาลและประชาชน ทำให้เกิดการพัฒนาการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของศิริวรรณ บุญประเสริฐ (2564) ที่พบว่าผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นแรงจูงใจสำคัญ อาจเนื่องมาจากบริบทที่แตกต่างกันของพื้นที่วิจัย

สรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหักสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของชุมชนในกระบวนการจัดการขยะที่มีความสำคัญ โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการรับผลประโยชน์ ซึ่งรวมถึงการลดค่าใช้จ่ายจากการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ส่งผลดีต่อชีวิตประจำวัน ด้านนี้ได้รับความสนใจเพราะผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นเห็นผลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมในทางกลับกัน การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำสุด เนื่องจากประชาชนขาดความเข้าใจในบทบาทของตนและโอกาสที่ภาครัฐเปิดให้เข้าร่วมยังมีจำกัดในส่วนของประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะ การลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทางเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากประชาชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ง่าย เช่น การใช้ถุงผ้าแทนพลาสติก อย่างไรก็ตาม ประสิทธิผลโดยรวมยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนว่าการจัดการขยะยังต้องพัฒนาใน

ด้านอื่นๆการวิจัยยังพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะ โดยเฉพาะในด้านการลดขยะต้นทาง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์สูง

ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ การเพิ่มช่องทางสื่อสารที่ชัดเจนและโอกาสให้ประชาชนมีส่วน ร่วมในการแสดงความคิดเห็น การสร้างระบบรับเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ เช่น แอปพลิเคชัน และการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในกระบวนการประเมินผล เช่น การเลือกสถานที่จัดเก็บและกำจัดขยะ งานวิจัยเน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพที่ยั่งยืนในการจัดการขยะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการเนินงาน และการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ “ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร” ดังนั้นเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก ควรที่จะมีการเน้นการสร้างช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ได้มากขึ้น เช่น การจัดการประชุมประชาคม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางออนไลน์ หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ “ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวการหรือการจัดการข้อร้องเรียนให้แก่หน่วยงานที่เก็บขยะมูลฝอย” ดังนั้นเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก ควรที่จะพัฒนากระบวนการรับข้อร้องเรียนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการจัดการข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับการเก็บขยะมูลฝอย โดยสามารถดำเนินการผ่านการสร้างระบบรับข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำแอปพลิเคชันสำหรับรับข้อร้องเรียน การสร้างช่องทางสื่อสารออนไลน์ หรือการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนที่เข้าถึงได้ง่าย การมีส่วนร่วมในการร่วมในการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ “ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดหาสถานที่จัดเก็บและการกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบล” ดังนั้นเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก ควรที่จะส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหาสถานที่จัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเกิดความยั่งยืนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เช่น การใช้เทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

3. ในงานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเพียงงานวิจัยเชิงปริมาณ งานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิดเห็น และมุมมองของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2566). *แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565–2570).* https://env.anamai.moph.go.th/th/wastemanagement-action-plan/download?id=98732&mid=37662&mkey=m_document&lang=th&did=30304

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น & กรมควบคุมมลพิษ. (2567). *การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน*. https://www.pcd.go.th/publication/28745/

ธนพล สมควร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก. *วารสารการบริหารท้องถิ่น, 15*(3), 45–62.

นภาพร สิงห์ทอง. (2565). การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารวิทยาการจัดการ, 12*(1), 89–108.

นฤนาท ยืนยง, พิชชานาถ เงินดีเจริญ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12*(2), 279–297.

นิสาวรรณ พรมเมตตา. (2565). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการขยะของเขตบางบอนสู่การเป็นสังคม Zero Waste* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

พรทิพย์ ศรีสุดใจ. (2564). ประสิทธิผลของโครงการลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสิ่งแวดล้อม, 25*(3), 78–92.

พิณะเวช คงยั่งยืน, รุ่งรดิศ คงยั่งยืน, & ฐากร สวัสดิกำธร. (2567). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะกรณีศึกษา ชุมชนตำบลบางรักน้อยอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. *Journal of Dhamma for Life, 30*(2), 408–417.

มานิตา วงศ์สุวรรณ. (2565). การติดตามและประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 17*(1), 123–142.

รุ่งรดิศ คงยั่งยืน, พิณะเวช คงยั่งยืน, ฐากร สวัสดิกำธร. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะกรณีศึกษา ชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 11*(2), 144–157.

วรรณา จันทร์สว่าง. (2565). ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนปลอดขยะในภาคตะวันออก. *วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา, 13*(2), 67–85.

ศิริวรรณ บุญประเสริฐ. (2564). ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร: กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารเศรษฐศาสตร์และการจัดการ, 10*(2), 112–131.

สนธยา บัวสงค์. (2561). *ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะลุ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].

สมศักดิ์ วงศ์เสงี่ยม. (2565). ประสิทธิผลการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารการบริหารท้องถิ่น, 15*(1), 78–96.

สุนิสา แก้วเกตุ. (2564). การสื่อสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการสื่อสารมวลชน, 9*(2), 145–164.

เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก. (2567). *รายงานประจำปี 2566: การบริหารจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของประชาชน*. เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก.

Chapin, F. S. (1997). *Social participation and social intelligence* (3rd ed.). Longman.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development, 8*(3), 213–235.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.